

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України
«Про схвалення Концепції Державної економічної програми щодо
поводження з відпрацьованим ядерним паливом
вітчизняних атомних електростанцій на період до 2031 року»
(далі – проєкт акта)

1. Мета

Проєкт акта розроблено з метою продовження імплементації положень Директиви Ради 2011/70/EURATOM від 19 липня 2011 р. про запровадження рамок Співтовариства для відповідального та безпечного управління відпрацьованим паливом та радіоактивними відходами (далі – Директива Ради 2011/70/EURATOM) в українське ядерне законодавство, розв’язання комплексних галузевих проблем поведіння з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій, що експлуатуються, створення підґрунтя для розроблення та затвердження в установленому порядку Державної економічної програми щодо поведіння з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій на період до 2031 року (далі – Програма).

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння щодо Стратегічного Енергетичного Партнерства між Україною та Європейським Союзом спільно з Європейським Співтовариством з атомної енергії, учиненого 24 листопада 2016 р., Протоколу про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, ратифікованого Законом України від 15 грудня 2010 р. № 2787-VI, Україна неухильно дотримується взятих на себе зобов’язань під час реалізації заходів у сфері енергетики.

У зв’язку з підписанням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII, триває адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу, зокрема у сфері безпеки використання ядерної енергії.

Джерелом права Європейського Союзу (*acquis* ЄС), що регулюють правовідносини, аналогічні тим, що планується врегулювати проєктом акта є:

Об’єднана конвенція про безпеку поведіння з відпрацьованим ядерним паливом та про безпеку поведіння з радіоактивними відходами від 5 вересня 1997 р., ратифікована Законом України від 20 квітня 2000 р. № 1688-III, та Директива Ради 2011/70/EURATOM.

Відповідно до пункту 1 статті 4 Директиви Ради 2011/70/EURATOM, держави-члени запроваджують та підтримують національні політики з управління відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами. На кожну державу-член покладено кінцеву відповідальність за управління відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами, утвореними на її території.

Завдання та заходи щодо поводження з відпрацьованим ядерним паливом Рівненської, Хмельницької, Запорізької та Південноукраїнської атомних електростанцій виконувались протягом останніх п'яти років в рамках Державної економічної програми поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій на період до 2025 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2021 р. № 847 (далі – Програма до 2025 року), дія якої завершилася у 2025 році.

Під час виконання Програми до 2025 року було кардинально змінено діючу до того часу схему поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій – Україна ввела в експлуатацію власне сховище довготривалого зберігання відпрацьованого ядерного палива, відмовившись від послуг російських підприємств щодо його тимчасового зберігання та переробки.

Продовжити термін дії Програми до 2025 року не можливо через суттєві зміни у її завданнях і заходах, отже, в Україні існує необхідність прийняття нового документа державного планування на період до 2031 року, який відповідатиме законодавству ЄС, зокрема Директиві Ради 2011/70/EURATOM.

Завдання щодо розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту розпорядження Кабінету Міністрів України щодо схвалення Концепції Державної економічної програми поводження з відпрацьованим ядерним паливом на період до 2030 року встановлено підпунктом 2 пункту 411 плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2025 р. № 1003.

3. Основні положення проекту акта

Проектом акта визначаються задачі, на виконання яких буде спрямована Програма, що розроблятиметься у разі його прийняття Кабінетом Міністрів України, а саме:

технологічна витримка відпрацьованого ядерного палива у приреакторних басейнах витримки («мокре» зберігання) до досягнення рівня залишкового тепловиділення, прийнятного для його перевезення, забезпечення транспортування відпрацьованого ядерного палива до спеціальних сховищ для безпечного зберігання;

забезпечення безпечної експлуатації сховища для зберігання відпрацьованого ядерного палива Запорізької атомної електростанції;

продовження введення в експлуатацію та експлуатація пускових комплексів централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних атомних електростанцій відповідно до проектних показників;

продовження впровадження на діючих енергоблоках атомних електростанцій необхідної інфраструктури за технологією американської компанії «HOLTEC» для відвантаження відпрацьованого ядерного палива з приреакторних басейнів витримки;

виконання науково-технічного супроводження заходів із поводження з відпрацьованим ядерним паливом на атомних електростанціях та сховищах «сухого типу», зокрема, напруження матеріалу для створення стратегії поводження з відпрацьованим ядерним паливом у довгостроковій перспективі з урахуванням обсягів відпрацьованого ядерного палива, яке утворюватиметься в результаті експлуатації нових атомних потужностей, будівництво яких передбачено Енергетичною стратегією, а також матеріалів для визначення остаточного способу поводження з відпрацьованим ядерним паливом – захоронення або переробка;

інформування громадськості та інших заінтересованих сторін про заходи із поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій.

Водночас у проєкті акта зазначається про відсутність можливості на цей час для АТ «НАЕК «Енергоатом» здійснювати передбачені національним законодавством і міжнародними зобов'язаннями функції щодо Запорізької АЕС та ССВЯП у зв'язку з їх тимчасовою окупацією російськими військами. Після деокупації Запорізької АЕС АТ «НАЕК «Енергоатом» невідкладно розпочне роботи з вивчення стану ССВЯП та забезпечення його безпечної експлуатації.

4. Правові аспекти

Основними нормативно-правовими актами у цій сфері правового регулювання є:

Закон України «Про ратифікацію Об'єднаної конвенції про безпеку поводження з відпрацьованим ядерним паливом та про безпеку поводження з радіоактивними відходами»;

Закон України «Про державні цільові програми»;

Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»;

Закон України «Про порядок прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво ядерних установок і об'єктів, призначених для поводження з радіоактивними відходами, які мають загальнодержавне значення»;

Закон України «Про поводження з відпрацьованим ядерним паливом щодо розміщення, проектування та будівництва централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних атомних електростанцій»;

Закон України «Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему»;

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»;

Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»;

Директива Ради 2011/70/EURATOM;

постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 106 «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм»;

постанова Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»;

постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2021 р. № 847 «Про затвердження Державної економічної програми поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій на період до 2025 року»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 05 червня 2019 р. № 385 «Про схвалення Концепції Державної економічної програми поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій на період до 2025 року»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2023 р. № 373 «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року»;

розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2025 р. № 1003 «Про затвердження Плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік»;

наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України від 04 квітня 2014 р. № 284 «Про покладання функцій експлуатуючої організації ядерної установки щодо централізованого сховища відпрацьованого ядерного палива реакторів типу ВВЕР вітчизняних атомних електростанцій».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація акта не потребує фінансування з державного та/чи місцевих бюджетів. Фінансування Програми здійснюватиметься за рахунок власних коштів АТ «НАЕК «Енергоатом», а також інших джерел, не заборонених законодавством.

6. Позиція заінтересованих сторін

З метою проведення публічних консультацій відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики», проєкт акта розміщується на офіційному вебсайті Міненерго.

Проєкт акта надається на розгляд та погодження до Спільного представницького органу всеукраїнських профспілок та профспілкових об'єднань на національному рівні, Спільного представницького органу сторін роботодавців на національному рівні, Атомпрофспілки.

Проєкт акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної, сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Проект акта відповідає зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правовим, та праву Європейського Союзу (acquis EC).

У проекті акта відсутні положення, що: стосуються прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод; впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводитимуться.

8. Прогноз результатів

Реалізація акта, у разі його прийняття, не матиме впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

У разі прийняття акта буде продовжено імплементацію положень Директиви Ради 2011/70/EURATOM в українське ядерне законодавство, створено підґрунття для розроблення та затвердження в установленому порядку Державної економічної програми щодо поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій на період до 2031 року, метою якої є розв'язання комплексних галузевих проблем поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій, що експлуатуються, напрацювання матеріалу для створення стратегії поводження з відпрацьованим ядерним паливом у довгостроковій перспективі з урахуванням також ядерних потужностей, які мають бути побудовані, підвищення економічної ефективності системи поводження з відпрацьованим ядерним паливом, встановлення рамкових умов та завдань для експлуатуючої організації (оператора) щодо безпечного та економічно ефективного поводження з відпрацьованим ядерним паливом.

Вплив на інтереси заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону	Пояснення очікуваного впливу
Держава	Позитивний	Створення підґрунття для розроблення та затвердження в установленому порядку

		Державної економічної програми щодо поводження з відпрацьованим ядерним паливом вітчизняних атомних електростанцій на період до 2031 року.
АТ «НАЕК «Енергоатом»	Позитивний	Планування та виконання робіт щодо безпечного та економічно ефективного поводження з відпрацьованим ядерним паливом відповідно до рамкових умов, встановлених документом державного планування.
Населення України	Позитивний	Мінімізація ризиків негативного впливу відпрацьованого ядерного палива на населення та навколишнє природне середовище шляхом реалізації комплексу заходів, передбачених державним програмним документом.
Міжнародні партнери України	Позитивний	Підтвердження виконання Україною взятих міжнародних зобов'язань у сфері ядерної та радіаційної безпеки та продовження імплементації положень Директиви Ради 2011/70/EURATOM в українське ядерне законодавство.

**Перший віце-прем'єр-міністр України –
Міністр енергетики України**
 _____ 2026 р.

Денис ШМИГАЛЬ